

Opinie: ‘Klassen’ leert dat het om góéd onderwijs draait

Probleem in ons onderwijs is niet segregatie, maar een gebrek aan hoogwaardige kennisoverdracht, betoogt Siep de Haan.

Siep de Haan, Volkskrant, 12 januari 2021, 17:06

In Rotterdam Beverwaard is sinds eind augustus 2016 een tijdelijk asielzoekerscentrum (azc) geopend. Naast woonruimte, zijn er leslokalen, een computerruimte en ruimtes om voorlichting te geven en huiswerk te maken. Beeld Hollandse Hoogte

Segregatie is zo erg niet, we kiezen er vaak zelf voor. Als we eerlijk zijn, leven we graag in onze eigen bubbel. Dat geldt net zo voor de Nederlandse kaaskoppen als voor de Chinese gemeenschap en Turkse groepen. Ook de lhbt+-gemeenschap leeft graag in haar eigen regenboogparadijs. Niet segregatie is het probleem, maar kansenongelijkheid. En dat is van alle tijden. Er zijn nog steeds grote verschillen tussen kansarme en kansrijke leerlingen. Het verschil speelt in alle groepen, zowel binnen autochtone als allochtone klassen.

Hoe kunnen we de succeschansen van kansarme kinderen vergroten? Niet door ons eindeloos bezig te houden met het herverdelen van zwart en wit over basisscholen. We moeten inzetten op het ontwikkelen van hoogwaardig kennisonderwijs, gegeven door de beste docenten, met name voor de kansarme kinderen. Alleen zo krijgen deze leerlingen structureel de beste elementaire taal- en rekenvaardigheden.

Vergelijk de woordenschat van kansarme met die van kansrijke kinderen. Aan het begin van het basisonderwijs is de achterstand drieduizend woorden. Deze loopt op tot een achterstand van zeventuizend woorden aan het eind van de basisschool en groeit verder op middelbare scholen. Een kind met laagopgeleide ouders hoort per uur 615 (eenvoudige) woorden. Een kind van hoogopgeleide ouders hoort per uur meer dan 2.500 woorden. Uit onderzoek blijkt dat 25 procent van de basisschoolleerlingen de school met een taalachterstand van tweeënhalve jaar verlaat. Twintig jaar geleden was dit nog 10 procent. Eén op de negen volwassenen heeft grote moeite met eenvoudig lezen, dat zijn omgerekend bijna twee miljoen mensen. In de internationale PISA-ranglijst met onderwijsprestaties zakt Nederland jaar na jaar een paar plaatsen.

Kinderen hebben hun ouders niet voor het uitkiezen. Armoede, taalachterstand, een pover sociaal netwerk of een gebrekkig opleidingsniveau van je ouders: het zijn zaken waar je als kind geen invloed op hebt, maar ze bepalen wel jouw eindniveau. Ze bepalen je kansen in het voortgezet onderwijs, je cv en daarna je kansen op de arbeidsmarkt.

Topdocenten

Hoe doorbreken we die negatieve spiraal? Zorg met name dat kansarme kinderen, allochtoon en autochtoon, van topdocenten het beste onderwijs van Nederland krijgen. Een gemengde school is geen voorwaarde voor het beste onderwijs.

In het buitenland bestaat het fenomeen van 'hoogwaardige kennisscholen' al. In Londen behoren een aantal zwarte topscholen tot de beste van het Verenigd Koninkrijk. Deze excellente zwarte scholen waren een paar jaar geleden nog de slechtste van Engeland. De directie dacht aanvankelijk dat de leerlingen dom waren, maar uit eigen onderzoek bleek dit niet het geval. De leerlingen hadden alleen nooit iets geleerd op hun oude school. Niemand had hen hoogwaardige kennis aangeleerd, ze zaten vaak te niksen in de lessen. Het onderwijs moest altijd leuk zijn, met veel groepswerkstukken, eindeloze kringgesprekken en invuloefeningen op de laptop. Soms moesten de lessen op dans worden uitgevoerd.

De directie van de topschool zette iedere dag in op het aanbieden van kennis door de beste docenten van Londen. De vermeende kansarme leerlingen werden naar een hoger kennisniveau getild. De kansarme biculturele leerlingen blijken zeer intelligent te zijn. Ze leren veel en willen bovenal graag leren. Daarmee stijgen hun kansen op succes aanzienlijk.

Klassen

Voor hun docuserie Klassen streken makers Sarah Sylbing en Ester Gould neer in Amsterdam-Noord. Op heldere wijze hebben ze een filmisch beeld gemaakt van de situatie op een viertal witte en gekleurde basisscholen. Ontroerende portretten van jonge mensen die aan het begin van hun volwassen leven staan en zo graag belangrijke stappen willen zetten. Het programma toont dat kansarme kinderen structureel meer moeite hebben onderwijs op het allerhoogste niveau te volgen.

Mantra

Tussen al die fraaie beelden dartelt de Amsterdamse wethouder Onderwijs rond. Zij herhaalt bijna iedere aflevering haar mantra: segregatie belemmert kansarme leerlingen. Volgens haar ontstaan de problemen door de scheiding tussen witte en zwarte scholen. De Engelse zwarte topscholen waarschuwen wethouder Moorman constant geen energie te steken in het wegwerken van segregatie. De schoolpopulatie zal niet veranderen, zeker niet in zwarte wijken, aldus de Britse experts. Ze waarschuwen dat het zinloos is je als overheid hier exclusief op te richten, zoals de gemeente Amsterdam lijkt te doen, en adviseren om haar energie te richten op kennisoverdracht door de beste leraren van de stad. De wethouder lijkt er doof voor.

De zwarte topscholen in Londen zijn een fantastisch voorbeeld voor Nederland. We kunnen onze witte, paternalistische houding laten varen. We moeten de leerling centraal stellen, en niet het 'altijd maar leuke onderwijs'. De fantastische docenten in Klassen kunnen de kansarme leerlingen verder helpen door hen iedere dag hoogwaardige kennis aan te bieden in scholen waar rust, reinheid en orde heersen.

Siep de Haan is wiskundedocent.